

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

Gondolatok a magyar malomipar helyzetéről – kihívások és lehetőségek

BIDLÓ GÁBOR

Kulcsszavak: kapacitástöbblet, hatékonyság növelése, vertikális kooperáció,
kreativitás, minőségbiztosítás.

JEL-kód: Q13, Q21, R12.

ÖSSZEFOGLALÓ MEGÁLLAPÍTÁSOK, KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

A magyar gabonatermelés minden évben kb. 5 millió tonna malmi búzát biztosít, de a helyi malomipar szükséglete csak 1,1 millió tonna és ez biztonságos, hosszú távú forrást jelent a malomiparnak.

Immár több mint 100 éve a magyar malomipar az innováció és a búzaliszttermelés hatékonyságának vezetője. Az elmúlt 20 évben a szektor tulajdonosi szerkezete megváltozott, a malmok mérete növekedett, míg a működő malmok száma csökkent.

Ebben a tanulmányban összefoglaltuk a magyar termelést, a malomipar helyzetét és öt kiválasztott malom főbb gazdasági adatait. A főbb megállapítások, hogy a malomipar két részre osztható, az egyik az ún. 'nagy' malmok köre, napi 200 tonna búza fölötti kapacitással, a másik rész a 'kis' malmoké 50-90 tonnás napi kapacitással.

A termelés típusa követi a napi eladások igényeit – a nagy pékségek szükséglete az állandó és előírás szerinti minőség nagy mennyiségben. A kisebb pékségek és tesztüzemek a szállított árut 25-50 kg-os zsákokban igénylik napi 200-500 kg-os mennyiségben.

A malmok minőségbiztosítása kell, hogy biztosítsa a termelésükhöz szükséges magas minőségű búzát és ehhez a termelőkkel az együttműködés új útjait kell bevezetni.

A malmok számára a fő kihívás a pékségek és az egyéb lisztfelhasználók koncentrációja, az alapanyag finanszírozása a termelőktől a malmon át a végfelhasználóig. Ez az időszak 6 hónap is lehet a búza beszerzésétől a liszt eladásáig.

Végezetül megállapítottuk, hogy az új megoldásokhoz javítani kell azoknál a kis malmoknál a képzést, ahol az automatizálás nem tényleges lehetőség, finanszírozási korlátok miatt. Az automatizálás a nagy ipari malmok útja lehet, de a kicsik számára a „kézműves” termékek jelenthetik a megoldást különleges minőséggel és márkákkal.

BEVEZETÉS

A gabonavertikum versenyképességének elemzése témakörben a magyar malomipar több tekintetben is példája lehet a helyi ellátási igényeken túlmenően kapacitással rendelkező ágazatok sikerei, illetve korlátai bemutatásának. Sok évtizedes tapasztalat és az újdonságok iránti nyitottság mind megtalálható az ágazatban, miközben a

fogyasztói igények alig változtak évszázadok óta.

A malomipar elemzése során több évszázados múltig nyúlhatunk vissza, az igazán nagy áttörés az 1800-as években történt, nem véletlen, hogy az Első Pesti Hengermalom is 1839-ben került megalapításra.

Összefoglalásom mindazonáltal nem tud a teljességre törekedni, jelen elemzésnél részletesebb és alaposabb tudományos

munka elkészítéséhez mind a forrásmunkák kutatása, mind a szakirodalom részletesebb áttekintése lenne szükséges. Munkámat ezért, mint 'pillanatkép' és 'gondolatok a malomipar helyzetéről' jellemezném, kiemelve, hogy megállapításaim, véleményem kialakítása a mindennapi gyakorló szakember szemszögéből történt. Az elemzés során így is megfogalmazódtak további kutatási irányok, melyeket lehetőség esetén érdemesnek vélek mélyebb elemzésre – a megfelelő és szükséges elméleti háttérrel rendelkezőkkel közösen végiggondolva.

Jelen elemzés célja annak felmérése, áttekintése, hogy a magyar malomipari szereplők helyzetét mely alapanyag-ellátási, gazdálkodási, értékesítési piaci feltételek befolyásolják, azok hogyan hatnak tevékenységükre és milyen irányba lehet és kell továbblépnie az egyes szereplőknek.

ANYAG ÉS MÓDSZER

A téma jellegéből adódóan a magyar termelési adatok a Központi Statisztikai Hivatal (KSH), az Agrárgazdasági Kutató Intézet (AKI), a Magyar Gabonafeldolgozók, Takarmánygyártók és Kereskedők Szövetsége (Gabonaszövetség) (MGTSZ), valamint a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara (NAK) éves, havi, időszakos és megyei adatszolgáltatására, azok összegzett közlésére épülnek. Témánk szempontjából ezen belül a gabona tekinthető relevánsnak, az olajos magvak és fehérjenövények elemzésére érdemben nem került sor. A kereslet-kínalmi elemzésekhez több időtávot vettem figyelembe, az érdemi elemzéshez a vállalatok gazdasági helyzetére vonatkozóan az utolsó 5 publikált gazdasági évet vettem figyelembe, illetve az áralakulás elemzése során 8 év adatai alapján kerültek meghatározásra a figyelembe veendő átlagértékek.

A Magyar Gabonafeldolgozók, Takarmánygyártók és Kereskedők Szövetsége a korábban meglévő tagozat keretében felmérte a rendelkezésre álló malomipari kapacitásokat³, mely munkában kiemelkedő

érdeme volt a Szövetség Titkárságának és a Szövetség korábbi elnökének, dr. Lakatos Zoltánnak. Ezen adatok adják az alapot a malmok tevékenységének felméréséhez, a további kilátásokat és megoldásokat illetően az ezekből levonható következtetések már konkrét üzemreterhez köthető javaslatok megfogalmazásához is kiindulási pontot jelentenek.

A tanulmány elkészítése során olyan releváns, ellenőrizhető és általánosan elfogadott árinformációkat kellett beszerezni, amelyek hosszabb időtávon is lehetőséget adnak az elemzésekre, illetve a továbbiakban is elérhetőek lesznek. Az árinformációk felhasználása során további döntést igényelt a szerző részéről, hogy az adatokat a források által közölt nominális értékek figyelembevételével használja fel – a reálértéken történő elemzésekre a későbbiekben további elemzések, kutatások során kerülhet sor. Jelen dolgozatban az egyes évek közötti változások a meglévő primer adatok alapján is összevethetőek. A kutatás céljaira leginkább megfelelőnek tartott árinformációt az Európai Unió belső árinformációs rendszere által havonta közzétett és az egyes tagországok által közölt belső piaci árak EUR/t-ban rögzített közlése adta, az EUSTAT rendszerében található meg⁵.

A hazai forintban kifejezett adatokat az Agrárgazdasági Kutató Intézet Piaci Árinformációs Rendszere biztosította, mely adatok képezik az EU-s adatszolgáltatás alapinformációit is, a lisztárak és a hazai búzaárak összevetésére a hazai árközlés alkalmasabb és egyértelműbb.

A gazdasági, céginformációs adatok feldolgozása során a releváns adatok kiemelésére, a jellemző folyamatok értékelésére gyakorlati szempontok alapján került sor, a mélyebb elméleti elemzések elkészítéséhez hosszabb időtáv vizsgálata szükséges és indokolt, ennek elkészítése azonban jelen dolgozatnak nem lehetett célja. A további vizsgálatok során a folyamatok statisztikai módszerekkel történő elem-

zésére, vizsgálatára kerül sor, melyekhez a nyilvánosan elérhető éves beszámolók eredménykimutatásaiban feltüntetettnél részletesebb számviteli, könyvelési adatok beszerzése szükséges.

A cégek kiválasztása során olyan cégeket kívántam összehasonlítani, amelyek úgy ismertek, mint kifejezetten a malomipari tevékenységből élő cégek. Ez alapján választottam ki 5 vállalkozást – amelyek az elméleti őrlési kapacitás közel 40%-át fedik le – az Igazságügyi Minisztérium Céginformációs és Elektronikus Cégeljárásban Közreműködő Szolgálat adatbázisából választva⁹ és a már vizsgált 2014–2018-as időszakot elemezve.

Jelen tanulmány adatait és megállapításainak egy jelentős részét csak személyes interjúk formájában lehetett megszerezni, nehezítve a tudományos publikáció, elemzés esetében elvárható széles körű adatgyűjtést.

A MAGYARORSZÁGI ALAPANYAG BIZTOSÍTÁSA, BÚZATERMESZTÉSÜNK HELYZETE

A statisztikai adatok mindennapi gyűjtése és használata során szembesülhetünk

azzal a problémakörrel, ami a tényleges magyar búzatermesztés mennyiségi és minőségi alakulásának bizonytalanságát jelenti. Rendelkezésünkre állnak vetésterület-adatok⁽¹⁾, az utóbbi években már rendszeresen publikálásra kerülnek a betakarítás mennyiségi adatai is, mégsem lehetünk egyértelműen biztosak abban, mekkora is a rendelkezésre álló alapanyag mennyisége.

Az alábbiakban a KSH¹ és a NAK által gyűjtött és rendszeresen közölt adatai alapján mutatom be a magyarországi búzatermés alakulását. (A durumbúza külön kategória, elemzésemben nem térek ki rá.)

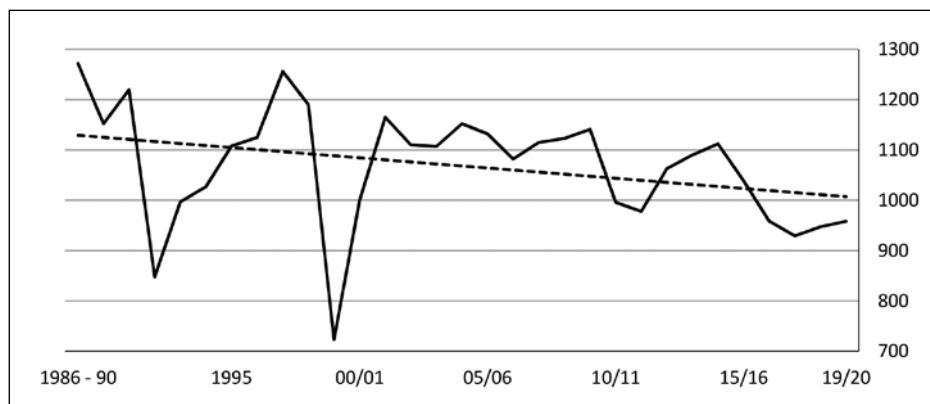
A vetésterület alakulása

A vetésterület adatai alapján egyértelmű, hogy egy olyan növény termesztését vizsgáljuk, amely az elmúlt években extenzív növekedést már nem tudott felmutatni, minden, a termés összes mennyiségét meghatározó tényező az intenzivitás növelésével érhető csak el. Az egyes évek közötti területingadozásra magyarázat lehet a vetésterületek meghatározásának időpontjában aktuális búzaár, a vetésszerkezetben az elmúlt 15-20 éven belül nem volt érdemi átrendeződés.

Az elmúlt tíz év átlagos vetésterülete 1034 ezer hektár és a két szélső érték 1141 ezer hek-

I. ábra

**A magyarországi búza vetésterületének alakulása (ezer hektár)
The area of the Hungarian wheat production (kha)**

Forrás: KSH, NAK adatai alapján saját szerkesztés

tár 2009/2010-es szezonban, illetve 929 ezer hektár 2017/18-ban. A 2018. évi őszi vetési adatok és a 2019. április 4-ei állapotminősítés alapján 2019-ben 958 215 hektárról várható a búza betakarítása. A hosszú távú tendencia alapján a terület csökkenése 2011 óta gyakorlatilag megállt, az 1986–90-es években jellemző 1200 ezer hektáros terület újbóli elérése ugyanakkor nem reális (1. ábra).

Az átlaghozam változása

A vetésterületek alakulása mellett a meghatározó az átlaghozamok változása és itt mindenképpen említésre méltó fejlemény történt, még ha nem is mindig és minden szempontból kedvező irányba. A statisztikai adatok elfednek egy fontos tényét és ez a későbbiekben még említésre kerülő minőségi megoszlás. Az adatok alapján azonban egyértelműen látszik a termés intenzitásának növekedése.

Az egyszerű mozgóátlag alapján megrajzolt trendvonal is mutatja, 30 év alatt értünk el eredményt, bár nem akkorát, mint ami elvárható lett volna a búzafajták genetikai fejlődése alapján. Az elmúlt 5 évben az átlaghozam stabilizálódott és a 2019. év is 5,25 tonna/hektár átlaghozamot eredményezett országos szinten⁽¹⁾ (2. ábra).

Az átlaghozamok növekedésének hátterében áll az a tény is, hogy a hagyományos magyar fajták mellett megjelentek a hibrid búzák is, melyek termelésbe vonásának elsődleges és kimondott célja a mennyiségi eredmények javítása. Ezek a hibridek genetikai hátterükben eltérnek a hagyományosan a Kárpát-medencében előállított, nemesített fajtáktól és itt nem csak a magyar fajtákra, de a magasabb minőséget adó osztrák fajtákra is gondolnunk kell. A 155 Magyarországon elismeréssel bíró fajta között a genetikai hátteret a Nemzeti Élelmiszer-biztonsági Hivatal fajtalistája⁽¹²⁾ nem tünteti fel, a hasznosítási irányt jelző minőségi kategóriák között szereplő 'EGYÉB', tehát nem malmi, nem prémium és nem javító minőségi osztályba sorolt 18 fajta hasznosítási iránya besorolás alapján nem a malmi célú termelés, a fajták célja elsődlegesen a mennyiség növelése.

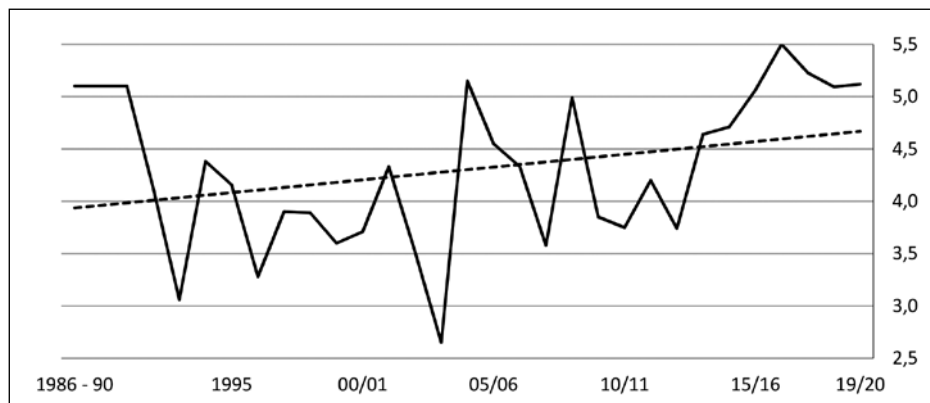
Kereslet-kínálati helyzet

A rendelkezésre álló árualapok a fenti két tényező alapján folyamatosan biztosítják a belföldi ellátáshoz szükséges búzamenyiséget.

Az 1986–90-es évek átlagos 6 millió tonna fölötti eredményétől ugyan lényegesen

2. ábra

A magyarországi búza átlaghozamának alakulása (tonna/hektár)
The average yields of the Hungarian wheat (to/ha)

Forrás: KSH, NAK adatai alapján saját szerkesztés

elmarad a jelenlegi termés mennyisége, de figyelembe véve a felhasználási igényeket, ekkora mennyiség megtermelése sem gazdaságossági, sem értékesíthetőségi szempontból nem is indokolt.

A 2010–2018-as időszakban a 2010-es termés mennyisége jelentette minden szempontból a mélypontot 3,7 millió tonnával. A 2015–18-as években a betakarított mennyiség 4,8–5,2 millió tonna között mozgott, lehetővé, illetve szükségessé téve 2 millió tonna körüli exportot is (3. ábra).

A termelés tendenciáját tekintve stabil, egyenesen szint biztonságos hátteret jelent a malomipar számára is, lehetőséget adva az új felhasználási irányok, célok kialakításához.

A felhasználási irányok

A rendelkezésre álló adatok nem adnak egyértelmű és teljességgel megbízható információkat a teljes felhasználásról, elsősorban a belföldi felhasználásnál vannak bizonytalanságok, illetve vagyunk kénytelenek becslésekre hagyatkozni.

A takarmányozási célú felhasználás elvben számítható – illetve az AKI éves kiadványaiban² meg is adja –, azonban azok a

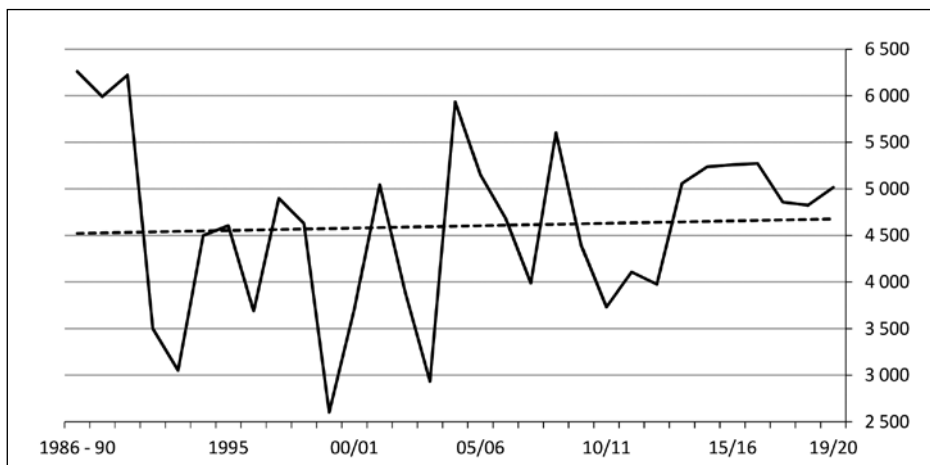
mennyiségek, amelyek saját termelésből saját felhasználásra kerülnek, nem biztos, hogy szerepelnek ezekben az adatokban.

A vetőmag-felhasználás a másik terület, ahol becslésre kell hagyatkozni, mivel elterjedt a saját, termelő üzemében történő vetőmag-előállítás és -felhasználás. Ennek egy része nem kerül jelentésre, a Nébih adatai az elmúlt években 20–22% körüli felújítással számoltak, míg egy 2019. június eleji konferencián 2019-re már 30%-ot elérő felújítási adat került közlésre a fémzárolás adatai alapján.

A kínálat és a kereslet/felhasználás adatai alapján megállapítható, hogy búza-előállításunknak csak mintegy 20%-a kerül malmi felhasználásra, hasonló arányt képvisel a takarmányozási célú felhasználás. Az ipari felhasználás az új, 2019/2020-tól már várhatóan piacra lépő igényével együtt is csak 10–12% lesz az egyéb irányú belföldi igény. Ezek alapján adódik egyik fontos piacmeghatározó feltétele a magyar búzapiacnak: a termelés 35–50%-a kivitellel kerül, ami alapján a belső piaci árak meghatározása egyértelműen a nemzetközi piacok hatására történik (4. ábra).

3. ábra

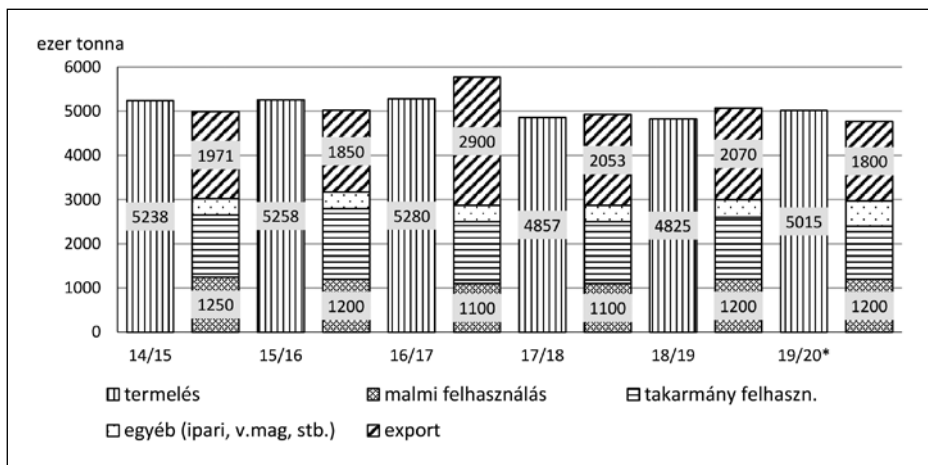
A magyarországi búza termésének alakulása (ezer tonna)
The wheat production of Hungary (kto)

Forrás: KSH, NAK adatai alapján saját szerkesztés

4. ábra

A magyarországi búza termelésének és felhasználásának alakulása (ezer tonna)
The supply and demand of the wheat in Hungary (kto)

Forrás: KSH, NAK adatai alapján saját szerkesztés

A 2016/17-es szezon adatainál lévő ellentmondás látszólagos: a kínálati oldalon nem szerepel a szezonok között áthúzódo készlet nagysága. Ez az az adat, aminek meghatározása, illetve becslése a legnehezebb, gyakorlatilag az elmúlt években nem sikerült megbízható és ellenőrizhető mennyiséget meghatározni. Nem ismeretes számomra olyan adatkerési rendszer vagy felmérés, amelyben ezt az adatot meg lehetne állapítani, ezért kénytelenek vagyunk erősen empirikus információkat tudomásul venni.

A MALOMIPAR

A malomipar mint felhasználó

Az előző részekben számbavett keresleti tényezők közül jelen elemzés a malomipar helyzetére fókuszál. A malomipar felmérése, a piaci szereplők helyzetének és ezen keresztül az ágazat kihívásainak és lehetőségeinek számbavételét nehezíti, hogy egy korábbi ár- és piacfelosztásról szóló kartellejírás miatt a magyar malomipari szereplők nem tudnak szakmai szervezetet alkotni, együttműködésük még a szigorúan termelési szakmai kérdésekben sem valósul

meg. Ennek a 2008 és 2010 közötti, illetve 2014-ig tartó eljárásnak tudható be, hogy több vállalkozás is ellehetetlenült vagy korábbi fejlesztéseit nem tudta befejezni és fejlődése megállt, majd később került felszámolás alá. A Gazdasági Versenyhivatal 2010. évi döntése ⁽¹³⁾ alapján 2,3 milliárd forintot kellett volna 16 cégnek megfizetnie, amit később részben megfellebeztek, de a büntetés megfizetését végül nem sikerült elkerülni, csak csökkenteni ⁽¹⁴⁾.

Dr. Lakatos Zoltán 2018. szeptember 4-én tartott előadása ⁽⁴⁾ alapján Magyarországon a malmi feldolgozókapacitás 1999 és 2016 között 10 058 tonna/napról 7248 tonna/napra csökkent. Ez időszak alatt a malmok száma 64%-kal esett vissza – 142 malomból 2016-ban 52 működött csak. A jelenlegi kihívások egyik jele már ez időszakban is megmutatkozott: a tulajdonosok száma is kevesebb mint fele a korábbinak, 41 az 1999-ben regisztrált 92-vel szemben.

A Gabonaszövetség jelenlegi nyilvántartása alapján az ún. Malomregiszter 52 működő malmot tart nyilván, melyek kapacitása széles sávban mozog – a legkisebb és a legnagyobb malom napi őrlési kapacitása

I. táblázat

A magyar malmi kapacitás megoszlása a napi őrlés mennyisége alapján
Number of the Hungarian mills based on the daily capacity

Kapacitás t/nap	0–25	26–50	51–100	101–150	151–200	201–250	250–
2008	5	18	26	3	4	4	7
2012	4	9	25	3	3	5	7
2018	5	8	20	2	4	6	7
Összes napi kapacitás Total daily capacity in to.:	103	335	1548	290	725	1480	2628

Forrás: Gabonaszövetség adatai alapján és Lakatos Z. nyomán saját szerkesztés

között 30-szoros különbség van. A malmok nyilvántartása alapján – részben Lakatos már idézett előadásának adatai felhasználásával – a kapacitások megoszlása az egyes malmok között az 1. táblázatban látható (darab az adott évben).

Az adatokból kitűnik, hogy az elméleti malmi feldolgozás 7109 t/nap, ami éves szinten 330 napos őrléssel számolva 2 345 970 tonna búza és kismértékben egyéb gabonaféle feldolgozását biztosíthatná.

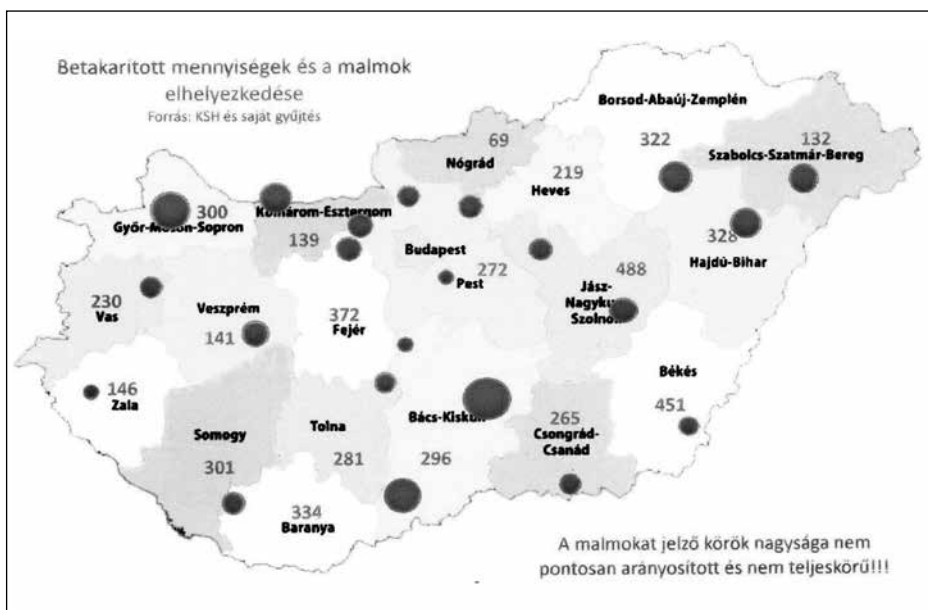
Ezen belül is a nagy malmok, a napi 200 tonnás kapacitásúakat is figyelembe véve, 4508 t/nap felöntéssel rendelkeznek és ez is még 35%-kal haladja meg a számolt tényleges őrlést, ami 1 100 000 és 1 200 000 tonna között mozog éves szinten.

Látható, hogy a legnagyobb piaci szereplők aránya 63,4%-os volt 2018-ban és ha a tényleges piaci súlyukat tekintjük, ez még jelentősebb.

A malmi feldolgozóipar egyik logikus és évek óta folyamatosan történő átrendeződé-

5. ábra

A magyarországi malmok elhelyezkedése és a megyei búzatermelés alakulása
The locations of the mills in Hungary and the production of the counties

Forrás: KSH, Gabonaszövetség – saját szerkesztés

se a nagy malmok, illetve a több malommal rendelkező cégek térnyerése – az egy-egy tevékenységet végző malmok helyzete egyre nehezebb, speciális szolgáltatás, „hozzáadott érték” nélkül ellehetetlenülnek.

A malmok földrajzi elhelyezkedése részben a hagyományos, meglévő rendszer alapján alakult ki, de az új malmok már jellemzően valamely autópálya közelébe települtek. A korábban is működő és fejlesztett, felújított malmok is láthatóan a közúti közlekedési útvonalak mellett helyezkednek el (5. ábra).

Megállapítható, hogy az ország lefedettsége kielégítő, csak egyes területek – Somogy és Tolna megyék északi része, illetve Fejér megye déli része, ahol a korábban meglévő búzamalomok beszüntették tevékenységüket és jellemzően a kereslet nagyobb távolságról szolgálja ki a malomipar. A vevők számára a kínálati többlet miatti verseny következtében ennek hatása az árakban nem érvényesül, konkrét információkat beszerezni nem lehetett, de a szállítási költségek magasabb szintje a malmok jövedelmezőségét rontja, aminek kimutatása csak a cégek belső adatainak ismeretében lenne megoldható.

Gazdálkodási környezet – az alapanyag árának alakulása

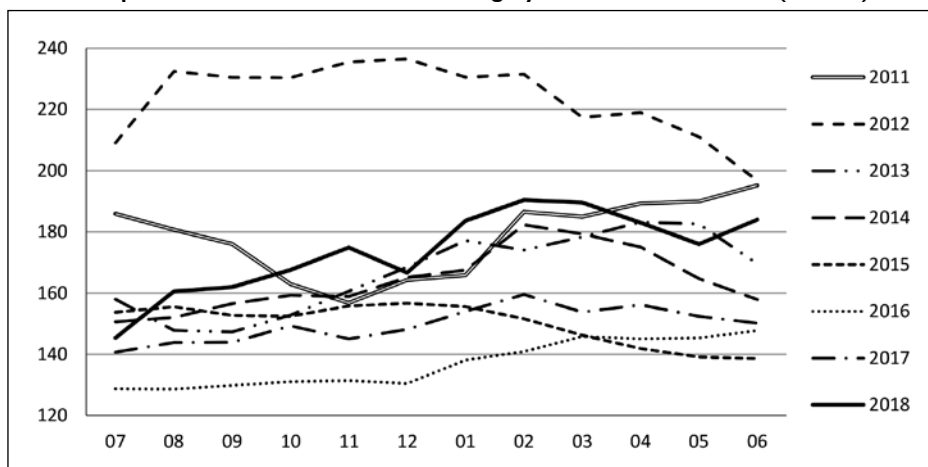
A hazai alapanyag-ellátás mennyiségi oldalának bemutatása után az alapanyag-ellátás piaci oldala és azon belül is az alapanyag árának alakulása befolyásolja a malmok tevékenységét. Jellemzően megállapítható az Eustat havi árközléseinek⁽⁵⁾ adatsorából, hogy az elmúlt 8 évben jellemzően a betakarításkori árakhoz képest megfigyelhető volt áremelkedés a szezon – minden év július 1-jétől a következő év június 30-áig tartó időszak – folyamán, melyre a tőkeerős és tárolóterrel is rendelkező malomipari cégek általában a betakarításkori nagyobb volumen felvásárlásával tudtak válaszolni (6. ábra).

A közepes nagyságú, 100-200 t/nap elvi órlelési kapacitással rendelkező malmok is igyekeztek biztosítani alapanyag-szükségletüket, de ennek időtávja rövidebb volt, mint a 250-300 t/nap fölötti kapacitással rendelkező malmoké.

Az árnövekmény mértékének vizsgálata megmutatja, hogy az egyes szezonokon belüli árváltozás jellemzően februárban éri el a maximumát – a májusi–júniusi időszak

6. ábra

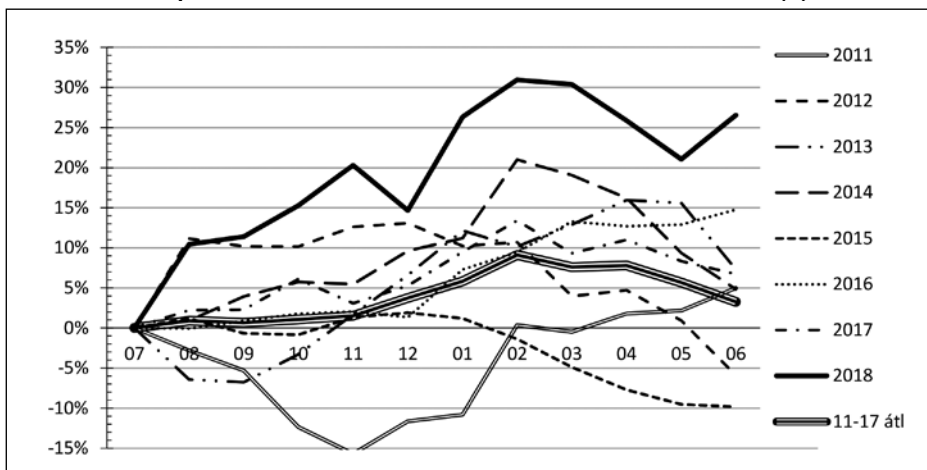
A magyarországi búza árának alakulása 2011–2019 között (EUR/t)
The price fluctuation of the wheat in Hungary between 2011 and 2019 (EUR/to)

Forrás: https://ec.europa.eu/agriculture/markets-and-prices/price-monitoring/monthly-prices_en – alapján saját szerkesztés

7. ábra

A magyarországi búza árának változása szezonon belül 2011–2019 között (%)
The price fluctuation within the seasons between 2011 and 2019 (%)

Forrás: https://ec.europa.eu/agriculture/markets-and-prices/price-monitoring/monthly-prices_en – saját szerkesztés

már a következő szezon kínálatának megjelenése miatt árcsökkenést hozott.

A 2018. évi termés piaci helyzete kiugróan eltér a korábbi években tapasztaltaktól és ennek alapvetően az az oka, hogy a rendelkezésre álló búza mennyiségét és minőségét a piaci szereplők eltérően ítélték meg.

A szezonok kezdő időpontját alapul véve szélsőséges évnak tekinthetjük 2011-et, amikor a betakarításkori árakhoz képest 15,7%-kal voltak alacsonyabbak az árak 2011 novemberében, majd onnan indulva következett be a jellemző áremelkedés.

Másik szélsőséges év a jelenlegi, 2018/19-es szezon, amikor az árnövekmény a július–novemberi időszakban meghaladta a 20%-ot, majd a februári tetőzéskor 31,0%-ot ért el (7. ábra).

A többéves átlag alapján a növekmény mértéke 10% alatt marad és jellemzően az őszi hónapok folyamán számottevően nem változnak az árak.

Az alapanyagárak és a lisztárak egymáshoz való viszonyát az AKI PÁIR adatsorából⁽⁷⁾ nézve az is megállapítható, hogy a havi jelentésekben szereplő mennyiségek az elmúlt években emelkedtek, ezzel az ada-

tok reprezentativitása feltehetően javult. S bár nem áll rendelkezésre adat, mekkora kört, hány céget, vállalkozást jellemez ez az adatközlés, az AKI PÁIR⁽⁸⁾ folyamatosan bővíteni kívánja az adatközlők körét, így remélhetőleg továbbra is hozzá lehet jutni majd ezekhez az információkhoz.

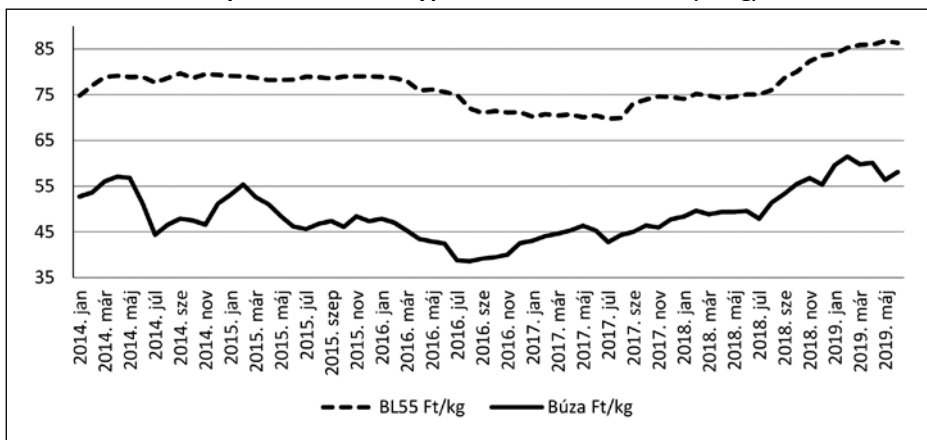
Az elemzést a hazai árakkal szerepeltetem, és mivel a jelenlegi helyzetet és a kihívásokat mutatom be, azért rövidítettem le az időtávot és tüntettem fel az elmúlt 4 évet (8. ábra).

Az adatokból látható, hogy a liszt árában némileg kisimulnak a búza árának hullámzásai és részben az is megállapítható, hogy a búza árának szezonális csökkenése nem feltétlenül jár hasonló mértékű lisztárcsökkenéssel.

Ennek okait részletesebben is célszerű lenne elemezni, de a liszt felhasználóinak törekvése az árak minél hosszabb időszakra történő rögzítésére érzékelhető. Az is tapasztalati tény, hogy a magasabb alapanyagárak várható csökkenése a szezonok között a lisztbeszerzéseknél is jelentkezik, egyes esetekben figyelmen kívül hagyva azt a tényt, hogy a feldolgozásra kerülő alapanyag árszintje korábban került rögzítésre.

8. ábra

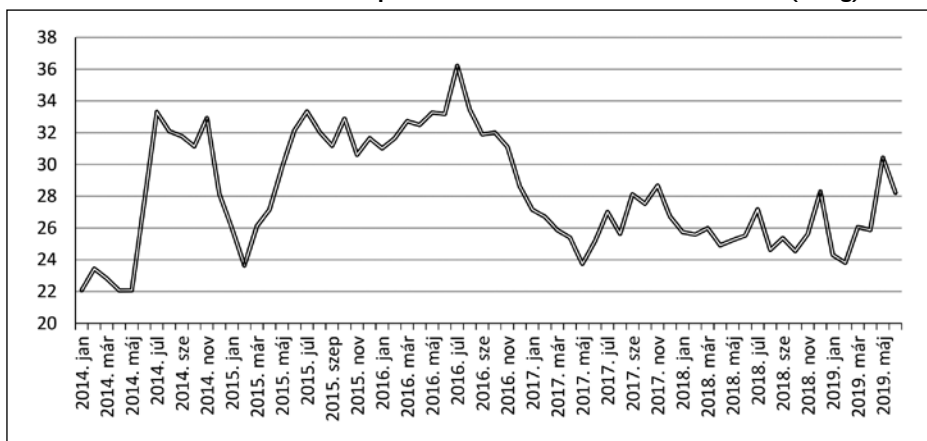
A BL 55-ös liszt és a malmi búza havi átlagárának alakulása (Ft/kg)
The prices of the flour type BL55 and of the wheat (Ft/kg)

Forrás: AKI PÁIR adatok^{6,7} – saját szerkesztés

9. ábra

A BL 55-ös liszt és a malmi búza havi átlagárának különbsége (Ft/kg)
The differences between the prices of the flour BL55 and of the wheat (Ft/kg)

Forrás: AKI PÁIR adatok^{6,7} – saját szerkesztés

2014. januárjától kezdődően összehasonlítva a liszt- és a búzaárakat a malmok szempontjából a 2015/16-os szezon látszik a legkedvezőbbnek, ebben az időszakban az adatok alapján a liszt ára tartós maradt, míg a búza ára csökkent (9. ábra).

A versenyhelyzet átalakulását is tükrözi, hogy az elmúlt két évben szűkült a feldolgozó margin és a 2015-ben közel 80 Ft/

kg-os BL55-ös lisztár 70 Ft/kg-os szintre csökkent, ami 12,5%-os csökkenésnek felel meg. A búza ára ez időszakra alatta kb. 10%-kal csökkent és ez az időszak, amikor kialakult a jelenlegi árkülönbség. Az időszakban bekövetkező egyéb árváltozások, költségnövekedések hatását jelenleg még nem lehet kimutatni.

GAZDASÁGI HELYZET

Az elemzés készítése során felmerült kérdésekre kerestem a választ a malomipari cégek pénzügyi mutatóit vizsgálva is. Az adatok alapján hasonló tendencia volt megfigyelhető a cégeknél és a hasonló tevékenységet is végző cégek esetében a csak a malmi tevékenységre vonatkozó háttér-információk is megerősítik ezeket:

- A búza piaci árának változását általában követte az adott cég árbevételének alakulása is, a csökkenő búzaárak csökkenő árbevételt eredményeztek.

- A malmok jelentős részénél a csökkenő árbevétel mellett is jelentős közvetlen üzemi eredmény képződött.

- Mind az öt malom esetében emelkedett az igénybe vett külső szolgáltatások értéke.

- Egy kivételével, ahol gyakorlatilag változatlan volt, emelkedtek a személyi jellegű ráfordítások is.

Ebben az elemzésben nem vizsgáltam részletesen és mélységében az egyes költségek összetevőit és arányait sem, mégis kitűnt, hogy a kisebb volumennel dolgozó malmok esetében 2016-ban a csökkenő búzaárak ellenére sem csökkent az árbevétel. Ennek magyarázatát a termékportfóliójukban lehet keresni – feltehetően a vásárlói körük árérzékenysége és rugalmassága tér el a nagy volument értékesítő cégek partnereinek pozíciójától.

Az 10. ábrák bal oldali skálája az adott malom nettó árbevételét (Eredmény kimutatás I. sor), az anyagköltségeket (Eredmény kimutatás 05. sor), illetve az üzemi tevékenység eredményét (Eredmény kimutatás A sor) mutatja, a jobb oldali skála az oszlopok, vagyis az igénybevett szolgáltatások (Eredmény kimutatás 06. és 07. sorok összege) és a személyi költségek (Eredmény kimutatás V. sor) alakulását tünteti fel. Mindkét skála ezer forintban értendő.

A gabona-termékpálya és azon belül a lisztgyártás gazdaságossági kérdéseivel foglalkozott doktori disszertációjában Kiss

István⁽¹⁰⁾. Megállapítása szerint a lisztgyártás folyamatában a három legfontosabb, a malomipari tevékenység jövedelmét meghatározó változó közül kettő a döntéshozóktól független. Ezek külső tényezők, a búza piaci ára és a liszt, illetve a melléktermékek értékesítési ára. A döntéshozóktól függő változó a lisztkihozatali mutató, amelynek a disszertációban közölt megállapítása alapján 1%-os változása 10%-os változást eredményezett a nettó jövedelemben.

A fenti, 2014–2018. évre vonatkozó adatok mutatják, hogy a 2012–2014-es időszak alapján tett megállapításai, miszerint az áram ára és a munkaerő költsége kevésbé befolyásolta az eredményességet, mára lényegesen megváltozott. 2018-ban és 2019-ben is az energiaköltségek növekedése és a munkabér kötelező emelése az elmúlt években érdemben csökkentette a lisztgyártás jövedelmezőségét. A vizsgált cégek esetében az anyag, személyi jellegű költségek, illetve az igénybe vett egyéb szolgáltatások (pl. a szállítmányozás) költségeinek emelkedése 2019-ben újabb és előre nem látható költségtöbbletet eredményez.

A dolgozat keretében a vizsgált cégek adatainak mélyebb elemzésére nem kerülhetett sor, azokhoz nem volt hozzáférésünk, de a további kutatások során hosszabb időtávot is vizsgálni szükséges, nem csak az elmúlt 5 évet, részletesebben elemezve az egyes költségtényezők hatásait.

A KIHÍVÁSOK

Koncentráció

A kihívások között az egyik legnagyobb a malomipari termékek felhasználóinak koncentrációja – a kereskedelmi láncok árérvényesítő képessége, időnként az erőfölényükkel való élésük a malmokat olyan versenyre kényszeríti, amely során a tényleges és indokolt ráfordításai nem tudják érvényesíteni. Ezen a téren azonban a malmok is részben „közreműködők”, mivel megalapozottabb és a piaci lehetőségeket

10. ábra

**Magyarországi malmok néhány gazdasági mutatószámának alakulása
eredménykimutatásaik alapján (adatok ezer forintban)
Financial datas of Hungarian mills (thousand HUF)**

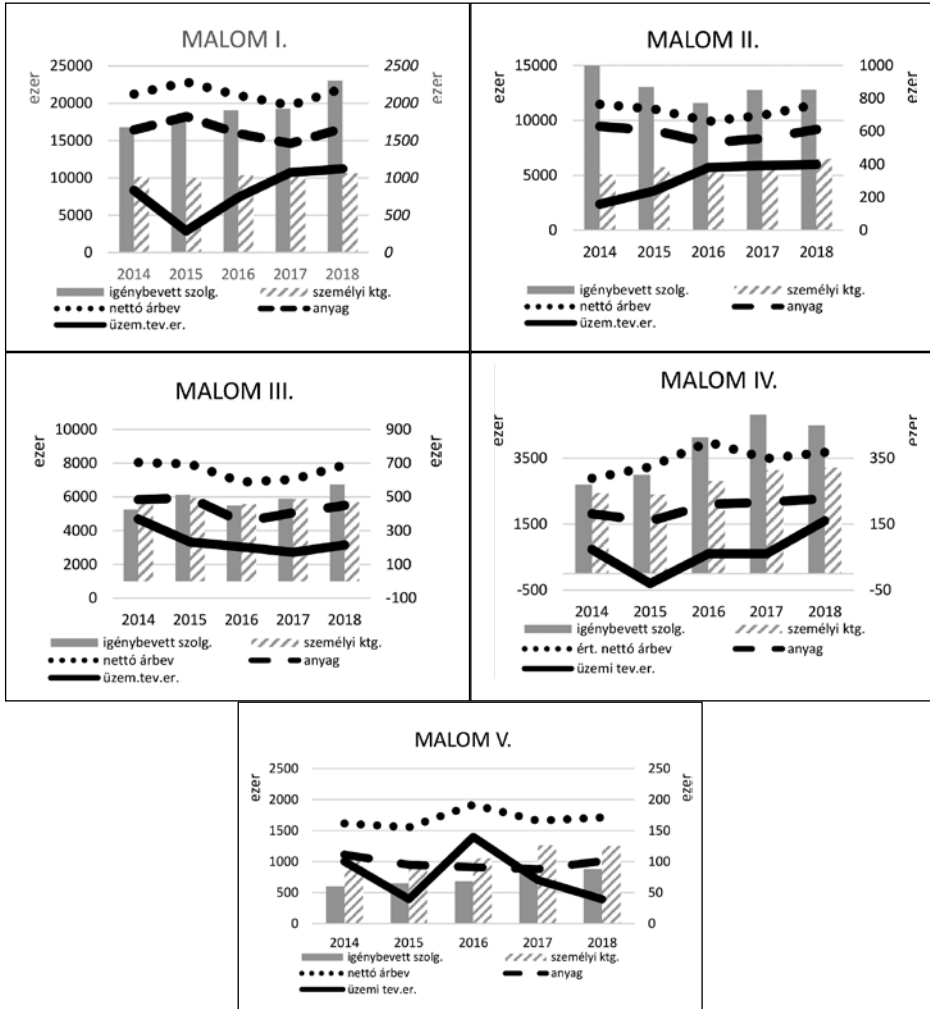
//legends: igénybevett szolg. => costs of services and other sevice activities

személyi kgt. => staff costs

nettó árbev. => net sales revenue

anyag => costs of raw materials and consumables

üzem.tev.er. => operating profit/

Forrás: <https://e-beszamolo.im.gov.hu/oldal/kezdolap> - saját szerkesztés

jobban számba vevő kalkulációk esetén nem mennének egy bizonyos és gazdasági szempontból indokolt árszint alá a lisztértékesítés során. Az eladói oldal úgymond gyengességének egyik oka a rendelkezésre álló többletkapacitásokról fakad – jobb egy működő malom, még akkor is, ha a termelés során csak az előállított mennyiséget veszik figyelembe. Ez azonban a legtöbb esetben a vállalkozás záros határidőn belüli csődjéhez vezet. Az indokolatlanul alacsony vagy a gazdaságossági elemzések alapján túl olcsó lisztárak, valamint a beszerzési politikájuk miatti többletköltségek miatt az elmúlt években komoly múlttal rendelkező malomipari cégek kerültek felszámolás alá, a Cerbona Zrt., a Cornexi Zrt., illetve a Sikér Zrt. mellett kisebb malmok is felhagytak a malmászáttal.

A lisztvevői oldalon az üzletláncokban megjelent helyben sütő pékségek szerepe felértékelődött: reklámértéke miatt és mellettük a speciális termékeket előállító pékségek tudnak csak még piaci részesedéshez jutni.

Ennél a pontnál válik ketté a kiszolgáló malmok és a pékségek csoportja – a nagy volumenben egységes minőséget előállító malmok piaca a nagy volument felvevő nagy pékségek köre. Ezzel párhuzamosan azonban véleményem szerint kialakulóban van az a piaci kör, amely valamely speciális lisztterméket keresi a speciális vagy a ténylegesen hagyományosan készített termékeihez és ezek kiszolgálása kevésbé oldható meg a dömpingtermékeket előállító részéről.

Minőségbiztosítás

A malomipar jövőjét befolyásoló tényező a minőségbiztosítás kérdése is. A fogyasztói kör tudatossága elsősorban nem a gabona- és malomipari termékek miatt, de egyre határozottabban jelentkezik.

Első körben az egészséges életmód iránti igény kényszerített ki olyan ellenőrzéseket, amelyek korábban nem voltak jellemzőek és

eredményezték olyan termékek újbóli megjelenését, amelyek korábban természetesen voltak, de időlegesen háttérbe szorultak. Elsősorban itt a teljes kiőrlésű termékek köre kerül képbe, de a speciális vagy csak feledésbe ment gabonafélék fogyasztása is újfent előtérbe került.

Később merült fel a szermaradvány-mentesség kérdése, amelyet sokáig érdemben nem kellett vizsgálni – a vegyszeres kezelések fokozódó térnyerése váltotta ki az ellenőrzések iránti igényt is. Az engedélyezett szerek körének közelmúltban is bekövetkezett változása nem csak a gabonatermelők számára, de a stabil és megbízható minőségű gabonát feldolgozni kívánó malmok számára is új kihívást jelent. Ezek mind a termelés, mind a tárolási időszakban jelentkezhetnek, a kialakult termelés és tárolási rendszerek mind az alapanyag, mind a liszttermékek esetében egyszerre nagyobb tömegű áru megóvását, kezelését teszik szükségessé.

A minőségbiztosítás egy különös esete a fajtamegválasztás és az ellenőrzött vetőmagból történő termék-előállítás. A Magyarországon is tért nyert területegységre vetített árbevétel-maximalizálásra való törekvés olyan fajták, hibridek köztermesztésbe vonását eredményezte, amelyek nem a számunkra hagyományos sütőipari termékek előállítására kerültek nemesítésre. A lágú búzából készülő liszt és az abból előállított sütőipari termékek minősége nem biztosítja, hogy hulladékmentesen lehessen a termékeket elfogyasztani – a termék sokszor nem megszárad, hanem megpenészedik, megromlik. A malomipar részéről növekvő szükséglet az ellenőrzött és megfelelő minőségű alapanyag ellátásának biztosítása, mely nem feltétlenül a kimagasló minőségben keresendő, hanem a stabil, lehetőség szerint fajták keverése nélkül elérhető minőségben. Ez egyúttal annak a feltételnek is megfelelhet, hogy a liszt felhasználása során további természetes vagy mesterséges adalékanyagok nélkül

legyen biztosítható az állandó minőségű sütőipari termék.

A minőségbiztosítási kihívásokra a válasz a prevencióban keresendő – már a vetőmagválasztás is felfogható megelőző intézkedésnek, a betegségekkel szembeni jobb ellenálló képesség a vegyszeres kezelések számát és dózisát csökkentheti. Hasonlóan a betárolásra kerülő termény preventív kezelése is biztosíthatja, hogy ne legyen szükség a már megjelent kár- vagy kórokozók elleni védekezésre, alacsonyabb szennyezettséget biztosítva.

Gazdaságossági kihívások

Az elmúlt években a malomipar koncentrációja nem fejlődött volna a jelenlegi irányba, ha nincs olyan jelentős tőke, amely hosszú távú megtérülést is elfogadva hozott volna létre új kapacitásokat. A versenyhelyzet sajátossága, hogy ezek a befektetők külföldi szakmai befektetők voltak és csak másodlagos szerepet kapott a magyar származású tőke a malomiparban. A keresletkínálati helyzet elemzése során említett ipari célú, keményítőipari célú malomipari beruházás az Észak-Alföld régióban jelent számottevő keresletnövekedést, ami a termelők részére jelenthet biztosabb értékesítést, míg a környékbeli malmok számára árualap-csökkenést. Minőségi igényük alapján azonban elsősorban a gyengébb minőségű tételeket fogják várhatóan keresni és ez az exportcélú értékesítés árualapját csökkenti, a belföldi malmok számára kevésbé jelent veszélyes versenyt.

A koncentrációs folyamat eredményeként jöttek létre akkora malmok, amelyek 5-7 korábbi malom tevékenységét végzik el és ezek a malmok hatékonysága messze jobb, mint a korábbi üzemeké volt. A nagy, modern malmok felügyeletét, működtetését egy-két emberrel is el lehet végezni, míg egy kisebb, több részből álló üzem felügyelete 3-4-szeres élőmunka-igénnyel jár.

A malmi kapacitások átrendeződése a hatékonyság növelésének szükségessége miatt

is indult meg, azonban vannak olyan piaci igények, amelyeket nem vagy csak jelentős költségtöbblettel lehet kielégíteni. Ezen költségek fedezése szintén tőkeerős háttérrel igényel, de más jellegűt, nem beruházási jellegű tőkeigénnyel, hanem a szükséges mennyiségű cash-flow-t biztosító finanszírozási háttérrel. Az elmúlt években több, alapvetően innovatív és racionális fejlesztés bukott meg azon, hogy a tervezetthez képest nagyobb lett a beruházási költség és a működtetéshez nem állt rendelkezésre kellő fedezet. Ennek megelőzése a fokozatos fejlesztésekkel biztosítható, kérdéses azonban, hogy az így megkezdett fejlesztések időben meg tudnak-e valósulni.

Alapvetően finanszírozási kérdés a malmi folyamat időtávja is. A már említett alapanyagár-változások alapján a feldolgozók részéről indokolt lehet az alapanyag biztosítása több hónapra előre, ez azonban saját vagy banki forrásból, hitelből oldható csak meg. A liszt értékesítésénél nem egyedi eset, hogy a vevő több havi halasztott fizetést vár el és kap meg, így előállhat az az eset, hogy a malom az alapanyag beszerzése, kifizetése és az előállított termékének árbevétele között akár közel egyéves átfutási idővel kell, hogy számoljon.

A finanszírozási lánc közepén álló malom mint feldolgozó így azzal kell számoljon, hogy számára az egyösszegű nagy kifizetésekkel szemben elhúzódó és elaprózódó árbevétel jelentkezik. Erre válaszul alakult ki az a folyamat az elmúlt évtizedben, hogy nem veszi meg a feldolgozó az éves szükségletét, hanem annak csak finanszírozási lehetőségei szerinti hányadát.

Erre jelenleg két folyamat is lehetőséget ad, melyek közül itt most a búzatermelők stabil pénzügyi helyzetét emelem ki, ami szerencsésen alakult az elmúlt években – a termelők jelentős része nem is igényli a termények betakarítást követő azonnali értékesítését. Ez azonban nem jelent biztonságot a malmok számára, esetleges, mikor és mennyiért kerül értékesítésre a búza.

A másik, véleményem szerint kedvezőbb megoldás a vertikális együttműködések kialakítása. Több termékpálya esetében ennek már láthatóak a kedvező folyamatai, hasonló megoldások kialakítását tartom célszerűnek, mellyel főként regionális együttműködések keretében lehet számolni. A folyamat, az ellátási lánc egyik végpontja egy jellemzően frissességet igénylő termék, a péksütemény, a kenyér és így a búzatermelő–malom–pékség együttműködés szereplői együttesen tudnák biztosítani a nyomon követés és minőségbiztosítási elvárásokat is, ezen kívül a finanszírozási teher is jobban el tudna oszlani. A termelő oldalán – nem spekulációs céllal (!) – még egy szereplő megjelenése indokolható és ez az az integrátor, amely az inputanyag-beszerzés és disztribúció mellett a termények átvételét, raktározását és az értékesítés logisztikai támogatását is biztosítja.

A piac fehéredése

A magyar malomipar számára, a már hivatkozott előadásában közölt SWOT analízis alapján, Lakatos Z. szerint az elsősorban kiemelt veszély a feketegazdaság szerepe. Erre utal Kiss¹⁰ is, mint fokozottan súlyosan piactorzító tényezőre. Az elmúlt években a gabonafélék kereskedelmében bevezetésre került a fordított áfa fizetésének rendszere és ez a gabonakereskedelemben érzékelhető és gyakorlatilag azonnali hatással jelentkezett – megszűntek, de legalábbis lényegesen csökkentek a számla nélküli ügyletek. A feketegazdaság szerepe látványosan háttérbe szorult és ma már gyakorlatilag minimális szerepet tölt be és ahol jelentkezik, az is elsősorban a megtermelt termények azonnali és helyben történő értékesítése.

A fordított áfa mellett ki kell emelni az EKÁER rendszer folyamatos ellenőrző funkcióját is, a fekete vagy nem számlás szállítások szintén visszaszorultak, sem az áru feladója, sem a szállítást végző számára nem éri meg a kockázat. A rendszerben

minimális lehetőség van még a feketegazdaságra, ez a szállított áru eltüntetése részben vagy ritkán egészben.

A malomipari termékek azonban nem kerültek bele ebbe a körbe – a liszt szállítása ugyan EKÁER-köteles és veszélyes áru kategóriába tartozik, de a szabályozás meghatározott mennyiség (500 kg), illetve 1 millió forintos érték fölött érvényes csak. Ez ad lehetőséget arra, hogy a hivatalos szállítmányok egy része nem számlás értékesítéssel kerül piacra. Ez a gyorsan felhasználásra kerülő mennyiség két lehetőséget biztosít a felhasználó számára: részben extraprofitot érhet el az áfa megfizetésének elmulasztásával, illetve a pékségekben előállított terméket olcsóbban tudja kínálni a versenytársainál.

A munkaerő, a képzés és az innováció

Az ágazat nem nélkülözheti a szakképzett munkaerőt, a feldolgozó tevékenység bizonyos pontjai automatizálhatók, elektronikus szabályozásokkal vezérelhetők és ellenőrizhetők, de a manuális beavatkozás nem nélkülözhető. Különösen igaznak tartom ezt a speciális termékek előállításakor és az elmúlt évek képzési trendjei, elképzelései ezt a kifejezetten szakmai felkészültséget igénylő képzési formát sajnálatosan nem támogatták, azt nem tudta bemutatni és ezzel részben tágitotta a szakmai képzésben jelentkező anomáliát – az általános iskola és a felsőfokú képzés között új keletkezett.

A malomipar működése során a szakmai fejlődés, előrelépés lehetősége nem csak a végzett tevékenységben jelentkezhet – egy jó molnár évtizedeken keresztül „csak” őrli a búzát, de az új termékek kifejlesztésében is feladata lehet, így az innovációs tevékenység ebből az irányból is el kell, hogy induljon. Ezért is tartom komoly kihívásnak a malomipar számára a kompetens és innovatív, új, kreatív ötletek megvalósítására alkalmas munkaerő biztosítását.

ÖSSZEFOGLALÁS

Jelen tanulmányban röviden áttekin tettem a magyarországi gabonatermelés kereslet-kínálati helyzetét, különös tekintettel a malomipar szempontjaira. A rendelkezésre álló nemzetközi és magyar statisztikai adatok alapján elemeztem a malomipar számára rendelkezésre álló alapanyag árának piaci alakulását, majd a nyilvánosan elérhető adatok alapján elemeztem a malomipari tevékenységet kifejezetten fő tevékenységként végző vállalkozások gazdasági adatai közül a tanulmány témája szempontjából fontos főbb értékeket.

A jelenlegi helyzet áttekintését követően bemutattam azokat a tényezőket, amelyek a legnagyobb kihívást jelentik a malomipari tevékenységet végzőknek és igyekeztem egyúttal a lehetséges választ is megfogalmazni ezekre.

Ezen kihívások közül a legfontosabb a malomipar vevőinek koncentrációja, mely egyúttal fokozódó árversenyt eredményez és az erőviszonyokat egyenlőtlené teszi. Fokozódó feladatot jelent a piaci versenyben elvárt minőség biztosítása és ez egymással ellentétes folyamatokat hozhat. A gazdaságossági kérdések meghatározó elemei részben a döntéshozóktól függetlenül változnak, a malmi tevékenységet végző irányító és döntési helyzetben lévő menedzsment számára a hatékonyság növelése nem minden esetben elegendő. A korábbi évekhez képest javult az ágazat pénzügyi tisztasága, de még nem teljes körű az ellenőrizhetőség és a fegyelem biztosítása – a liszt áfamértéke visszatérő probléma.

Meghatározó tényező a termelés finanszírozásának megoldása is – az ágazat a jelentős nagyságú állandó tőke mellett folyamatosan nagy összegű forgóeszközt is igényel. Végül a jövő szempontjából alapvető kérdés az utánpótlás biztosítása, a képzés megoldatlansága, a jelenlegi és a jövőben szükséges mértékű középszintű tudását-

adás hiánya az ágazat sajátos értékeinek elvesztését eredményezhetik.

A javaslatok, melyek kidolgozására, továbbvitelére jelen dolgozat nem adott lehetőséget, alapvetően két szinten kerülhetnek megfogalmazásra. A nagy volumenű, homogén terméket előállító malmok további automatizálása, a termékek egységesítése, az állandó minőség biztosítása a koncentrált beszerzés, feldolgozás és az ömlesztett kiszállítás mellett valósítható meg, de egyedi vagy különleges termékek előállításának hiányával. A másik szint a közepes méretű malmok további cégszintű koncentrációja, melyekben szélesebb minőségi spektrumú, speciális igényeket is kielégítő termékek előállítására is van lehetőség. Adott esetben speciális hozzáadott értéket jelenthet a kis tételű – de nem fogyasztói – kiszérelés és a helyi értékek biztosítása. Erre jelenthet megoldást a regionális vertikális kooperáció, amely garantálja a legszigorúbb nyomon követést is, a saját, helyi márkák kialakítását és felfuttatását is biztosítja.

Az ágazat jövője csak úgy biztosítható, ha a tényleges és indokolt költségek fedezete biztosított és a piaci szereplők saját, jól felfogott érdekükben nem az egymás elleni, hanem az egymás melletti, *élni és élni hagyni* stratégiát követik. Ez nem zárja ki a piaci versenyt, de az ágazat jövője csak a tényleges hozzáadott értékek megteremtésével és nem a külső forrásból történő folyamatos veszteségfinanszírozással biztosítható.

A további kutatások elsődleges iránya a specializálódás lehetőségének vizsgálata. A nagy volumennel dolgozó malmok lisztgyártási tevékenysége és a kisebb kapacitásúkkal bíró, hagyományos malmok különböző piacokat kell, hogy megcélozzanak, de a teljes szegmensre vonatkozik, hogy a hatékonyság növelésére új megoldásokat kell találni. A középkategóriájú malmok esetében a minőség fejlesztése, a különleges termékek előállítása és a felkészült munkaerő biztosításának módja a legnagyobb feladat.

Mindezen feladatok teljesítéséhez a cégek részéről fokozni kell az együttműködést a termelőkkel, a felhasználókkal, vagyis a pékekkel és ez a márkaépítésen, a minőségbiztosításon keresztül történhet meg. Ennek a megalapozásához van szükség a korábbi évek tényadatainak mélyebb elemzésére.

FORRÁSMUNKÁK JEGYZÉKE

- (1) http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_omn012b.html A búza termelése Magyarországon 2000– – (2) AKI Statisztikai Kiadvány Takarmánygyártás 2017. – (3) www.gabonaszovetseg.hu – (4) Dr. Lakatos Z.: A malomipari jelene és jövője Magyarországon. Előadás, Visegrád, 2018.09.04. – (5) https://ec.europa.eu/agriculture/markets-and-prices/price-monitoring/monthly-prices_en – (6) https://pair.aki.gov.hu/web_public/general/showresult.do?id=5036597584&resultId=5036597585&back=2&lang=hu – (7) https://pair.aki.gov.hu/web_public/general/showresult.do?id=5036711194&resultId=5036711167&back=2&lang=hu – (8) AKI-NAK-AM /Stummer Ildikó/ A piaci transzparencia értéke – 20 éves a Piaci Árinformációs Rendszer (PÁIR). Konferencia-előadás, Budapest, 2019.01.23. – (9) <https://e-beszamolo.im.gov.hu/oldal/kezdolap> – (10) Kiss I.: A búzatermesztés, a terménymanipuláció és a lisztgyártás komplex piaci-üzemteni elemzése. Doktori értekezés (Debrecen 2014) – (11) [informaciok-noveny-2019-31/file/6. oldal](https://portal.nebih.gov.hu/documents/10182/81819/Fajtajegyz%C3%A9ksz%C3%A1nt%C3) – (12) <https://portal.nebih.gov.hu/documents/10182/81819/Fajtajegyz%C3%A9ksz%C3%A1nt%C3> <https://www.jogiforum.hu/hirek/24005> Egy malomban öröltek - döntött a GVH a malomkartell-ügyben 2010.10.28.Jogi Fórum / GVH – (13) https://www.napi.hu/magyar_vallalatok/gyoztek_a_kartellezok_milliardok_jarnak_vissza.577960.html 2014. március 6. – (14) https://www.napi.hu/magyar_vallalatok/gyoztek_a_kartellezok_milliardok_jarnak_vissza.577960.html 2014. március 6.

**THOUGHTS ON THE SITUATION OF THE HUNGARIAN MILLING INDUSTRY –
CHALLENGES AND POSSIBILITIES**

By: Bidló, Gábor

**Keywords: overcapacity, increasing of the efficiency, vertical cooperation,
creativity, quality management.**

JEL: Q13, Q21, R12.

The Hungarian grain production could secure in every year about 5 M tons of milling wheat, but the local need of the milling industry is only 1,1 M tons and this means a safe and long-term source for the milling sector.

Already more than 100 years ago was the Hungarian milling sector a leader of the innovation and efficiency of the wheat flour production. During the last 20 years the ownership of this sector has changed, the size of the mills has increased, the number of the running mills has decreased.

In this study we summarize the production in Hungary, the situation of the milling sector and the main financial data of five selected milling companies. The main findings are that the milling sector could be divided in two parts: one is the 'big' mills, with a daily capacity of over 200 million tons of wheat milling and the second part is the 'small' mills with a capacity of about 50-90 tons per day.

The type of the production follows the need of the daily sales – the big bakeries need a stable and standard quality in big volumes. The smaller bakeries and pasta producers need the delivered goods in 25-50 kg bags with a delivery of 200-500 kg-s per day.

The quality management of the mills must secure the right quality wheat for their production and this needs to introduce new ways of cooperation with the farmers.

The main challenge for the mills is the concentration of the bakeries and other users of flour, the financing of the raw materials from the farmers through the mills until the end-users. This period could be up to 6 months from the purchase of the wheat until the sales of the flours.

Finally, we found that for the new solutions the education at the small mills must be improved, where the automatization is not a real option, due to the limits of financing. The automatization could be the way of the big industrial mills, but for the smaller the „hand-made” products it could be the solution with the special qualities and brands.